

Dei mors ejus accidit. *Eam vero causam mortis Moysi dicit Dominus, quam etiam fratrū ejus (Aaron) : Ambobus enim etiam hoc ante prædixerat, quod ideo non intrarent cum populo in terram promissionis, quia non eum sanctificaverunt coram populo ad aquam contradictionis; id est, quia dubitaverunt de dono ejus, quod posset aqua de petra profluere.* S. P. Aug. Q. 53 in lib. Numerorum.

Et statim autem memorato Scriptura loco aperi-
tissime refellitur quorundam opinio, quod Moyses
non sit mortuus, sed instar Eliæ translatus; ut aperte
censuit rabbi Moyses, cuius verba citantur apud Ge-
nebrardum.

In rem nostram dicit S. P. Aug. tract. 124 in
Joan. : *Non possunt deesse qui credant, si non desint,
qui Moysen etiam asserunt vivere, quia scriptum est
ejus sepulcrum non inveniri : et apparuit cum Domino
in monte, ubi et Elias fuit, quem mortuum legimus
non esse, sed raptum... sed Scriptura ipsa, licet sepul-
chrum ejus nusquam inveniri legimus, mortuum tamen
esse sine ulla ambiguitate testatur.*

Dices, aliqui SS. patres, ut Hieron. in cap. IX
Amos, Nyssenus in vita Moysis, Ambros. lib. I de
Cain et Abel, ac alii videntur asserere Moysen non
esse mortuum.

R. cum Jansenio, quod patres illi magis videantur
mysterium aliquod venari, quam claram littera senti-
entiam exprimere : S. Hieron. enim ait Moysen
ascendisse in cœlum, id est ad coelestem, et perfe-
ctissimam vitæ sanitatem. Eamdem explicationem
admittunt verba Nysseni. Verba autem S. Hieron.
sunt hæc : *Quotidie credentes et membra corporis sui
adficat [Deus], et de terris ad cœlum levat, ut in illis
ipse conscedat. Ascendit Dominus in cœlum cum
Enoch : ascendit cum Moyse, cuius sepultura locus,
quia in cœlum ascenderat, in terra non potuit inveniri.
Ascendit cum Paulo qui vas electionis, in apostolum
de persecutor mutatus est, et de humilibus raptus in
sublimia : ita ut ascenderet in cœlum tertium, et per
Spiritum S. et Filium perveniret ad Patrem et audiret
verba ineffabilia, mysteria Trinitatis, que hominibus
audire non licitum est. Iste ergo qui quotidie ascendit
cum sanctis, fasciculum suum fundavit super terram.*

S. vero Ambros. tantum videtur velle quod Moyses
fuerit typus Christi resurgentis, quodque ejus mors
ita narratur in Scripturis, ut hominibus potius trans-

latus videri possit, quam mortuus : 1. quia dicitur
non esse mortuus ex defectu virium; 2. quia ab ho-
minibus quasi abreptus est; 3. quia ignoratur ejus
sepulcrum.

¶ 6 : *Et sepelivit eum (scilicet Dominus, ministerio
angelorum, ut multis placet) in valle terre Moab con-
tra Phogor : et non cognovit homo sepulcrum ejus.*

Volutus Deus sepulcrum ejus manere incognitum, ne
Iudei ad idololatriam proclives, tantum virum ut Deum
colerent. Unde haec ab aliquibus putatur fuisse alter-
atio Michaelis archangeli cum diabolo de Moysi cor-
pore, cuius meminit S. Judas in sua Epist. ¶ 9 : nempe
videtur diabolus voluisse ut Moysis sepulcrum
esset cognitum Israëlitum, ut hoc modo ad idololatriam
inducerentur : Michael vero, ne tale quid accideret,
occultum servari voluit.

P. quandom Moyses mortuus sit, et quomodo veri-
ficetur quod non surrexit ultra propheta sicut ipse.

Martyrologium romanum ponit mortem Moysis 4
septembribus. Attamen quod non sit mortuus mense
septembri, deducitur ex eo, quod mense undecimo
stus anni quadragesimi peregrinationis, qui respon-
det circiter nostro januario, adhuc vivaret, et inca-
perit Deuteronomium explanare, ut patet ex cap. I, 3.

Unde dicendum potius, Moysen sub initio mensis
undecimi esse mortuum, puta tertia vel quarta die;
quod Jansenius declarat hoc modo : Constat luctum
de morte Moysis durasse dies 50, ut hic dicitur ¶ 8 :
rursus constat impensum fuisse unum ut minimum vel
plures dies ab exploratoribus, ut irent in Jericho, et
hospitarentur in domo Rahab. Deinde constat eos tri-
bus diebus latuisse in montanis, Josue II. Et tunc
adhuc tribus aliis diebus prope Jordaneum morati sunt
Israëlitæ, Josue III : qui omnes confidunt 37 vel 58
dies. Si vero hi dies computentur, retrocedendo a de-
cima die mensis primi anni 41, quo transiverunt Jordanem,
ut patet Josue IV, 19, incidet in oris Moysis in
diem præsumptum.

¶ 10 : *Et non surrexit ultra propheta sicut Moyses.*
Nullo modo hæc comparatio ad Christum Dominum
extendi debet : sed quomodo Salvator dicit Lucas VII ;
Inter natos mulierum non surrexit major Joanne Baptista?

Responderi potest non surrexisse ultra prophetam
sicut Moyses, quantum ad ea, quæ hic exprimuntur,
scilicet qui nosset Deum facie ad faciem; qui tanta
faceret signa et prodigia.

DILUCIDATIO IN LIBRUM JOSUE. Prefatio.

Quod olim dixit S. Hieron. Pæsat. in Josue, hic
merito applicari potest : *Tandem finito Pentateucho*

*Moysis, velut grandi fænore liberati, ad Jesum filium
Nave manum mittamus. Josue autem incomparabilis*

heros fuit, atque natales duxit e sanctissimi castissi-
mi patriarchæ Josephi nepotibus, scilicet ex tribu
Ephraim (ut patet Num. XIII, 9) avumque habuit Eli-
sam, qui Num. II, 48 Ephraimitarum princeps
erat, patrem vero Nun, sui utique patris in eadem
dignitate successorem; et idcirco toties in sacris pa-
gnis vocatur *JOSUE filius Nun*.

Porro Encomiasten illius agens Spiritus S. Eccle-
siast. XLVI ita effatur : *Fortis in bello Jesus filius*

PARS SEXTA.

QUÆSTIO PRÆLIMINARIS.—QUIS SIT HUJUS LIBRI AUCTOR.

Obj. III. Scriptores rerum gestarum apud Hebreos
erant levitæ; unde in S. Scriptura leguntur, fuisse a
commentariis; ergo, etc.

R. Neg. conseq.; nam licet levitæ essent scriptores,
inde tamen non sequitur quod alii fuerit prohibitus
sua et aliorum gesta describere. Unde quemadmodum
Daniel et nonnulli alii prophetæ, temeti non fuerint
de tribu Levi, prophetias et gesta sui temporis scri-
pserunt : ita quoque nihil obstat, quominus idem
ficerit Josue, qui etiam propheta fuit.

CAPUT PRIMUM.

*Josue corroboratus a Deo, Hebreos admonet ut se ad
Jordanis transitum præparent, ita quidem ut tribus
Ruben, Gad, et dimidia tribus Manasse fratribus suis
armati ex condito præcedant.*

QUÆSTIO PRIMA.—QUANDONAM APPARITIO DEI AD JOSUE FACTA SIT.

Vers. 1 : *Factum est post mortem Moysis servi Dei,
ut loqueretur Dominus ad Josue... surge et transi Jordani-
num istum.* Dissentient interpretes an ista apparitio
Dei facta Josue, de qua hic agitur, et præcepta data
fuerint post planctum Moysis, qui duravit 50 diebus,
ut dicitur Deut. XXXIV, 8, an vero ante.

Salianus id contigisse putat dum adhuc justa per-
solverentur Moysi; quia ex textu, ut ipse existimat,
videtur celeritas indicari, cui obstat 50 dierum mora.
Eiusdem sententia est Lyranus.

R. et dico : Verisimilius est hæc contigisse post
finitum planctum funebrem.

Prob. I. Quia Deut. XXXIV, 8, dicitur : *Fleverunt
que cum filii Israel in canopestribus Moab triginta die-
bus : et completi sunt dies planctus lugentium Moysen.*
Ergo videtur insinuari, quod dies planctus fuerint
completi, antequam Josue aliquid egerit. Et sane ex-
peditiones bellicæ non convenient cum luctu.

Prob. II, ex ¶ 1 cit., ubi τὸ surge non denotat ce-
leritatem surgendi a luctu inchoato, sed a luctu com-
pleto, ad mox transeundum Jordanem: nam surge et
transi copulantur : atqui non transiverunt Jordanem
tempore luctus; ergo, etc.

Dices : Mandata ista facta sunt Josue a Domino,
ante missionem exploratorum, de qua cap. II. Atqui
exploratores missi fuerunt ante terminum luctus;
ergo, etc.

Prob. min. Quia exploratores missi sunt sub tertium diem mensis primi; nam missi fuerunt septem diebus ante transitum Jordanis, ut patebit ex quæst. seq. Jam autem cum Hebræi transiverint Jordanem decimo die mensis primi, ut dicitur cap. IV, 19, clare sequitur quod exploratores missi sint sub diem tertium. Atqui tamen die tertio nondum finiti erant 30 dies planctus; ergo, etc.

Prob. subsumpt. Quia, ut resert Lyranus, R. Salomon aliisque Hebræi tradunt Moysen esse mortuum septimo die mensis duodecimi: ergo 30 dies planctus non fuerunt finiti nisi circa diem septimum mensis primi.

R. Neg. min. Nam quod Moyses sit mortuus septime die mensis duodecimi, neque ex Scriptura, neque aliunde probari potest: ac proinde illa traditio Hebræorum, quæ est palmarum fundamentum oppositæ opinionis, omnino vacillat; ac consequenter non videtur admittenda.

QUÆSTIO II. — QUID INTELLIGATUR PER CIBARIAM, QUÆ JUBET JOSUE PRÆPARARI: ET QUO SENSI DICAT ISRAELITAS POST TRIDIUM TRANSITUROS JORDANEM.

Sciens Josue appropinquare transitum Israelitarum per Jordanem, præcepit principibus populi ut transparent per medium castrorum, atque imperarent populo.

¶ 11. *Præparate vobis cibaria.* Minus congrue ita scribit Menochius: Manna adhuc depluebat singulis diebus; jubentur ergo copiosius illud colligere, usitataque tensione et coctione præparare. Siquidem hoc intelligi non posse de manna, inde liquet, quod illud servari non posset in crastinum (nisi feria 6 pro die sabbati, ut habetur Exod. XVI), multo minus in tertium diem.

Nondum quidem defecerat manna, sed illud depluere perrexit, donec transissent Jordanem, ut patet infra cap. V, 12; et ideo sermo est de aliis cibariis, quæ poterant comedi a filiis Israel cum manna: unde Deut. II dicitur quod filii Esaū et Moabitæ vendiderint filiis Israel transeuntibus juxta terram suam cibaria; quod non potest intelligi de manna, quia illud non erat veniale, nec a Deo dabatur Iudæis et Moabitæ, sed solis Israelitæ.

Quoniam post diem tertium transibitis Jordanem. Difficilis est, quomodo hoc verificetur, quandoquidem videantur fluxisse 7 dies ad minus a fine luctus super Moysen usque ad transitum Jordanis: nam cum exploratores, qui cap. seq., ¶ 1, missi sunt in Jericho, hospitati fuerint in domo Rahab, et inde dimissi adhuc 3 diebus latuerint in montanis, antequam revertentur ad Josue, ut habetur cit. cap. ¶ 22, sequitur quod in hac exploratione ut minimum fluxerint 4 dies. Postea vero Josue movit castra, et venit ad Jordanem, ubi manserunt filii Israel 3 diebus, ut habetur initio cap. III: atque adeo non videtur subsistere, quod Josue fecit præconizari per castra de transeundo post triduum.

Ad hanc difficultatem solvendam Tirinus, Abulen-

sis et varii alii respondent, exploratores missos esse immediate post præcepta data Josue: nam versus I, cap. II, deberet proprie poni inter ¶ 9 et 10 cap. I: unde cap. II occurrit recapitulatio; deberetque ibi intelligi miserat loco misit: deinde illis reversis dixit Josue: *Post diem tertium transibitis Jordanem.* Itaque secundum hanc solutionem missio exploratorum præcedere debet præceptum, quod hic ¶ 11 dedit Josue de præparandis cibariis et de transeundo Jordane: et sic hi tres dies, de quibus ¶ 11 agitur, sunt idem cum tribus diebus, de quibus agitur cap. III, 1.

Aliter præfatam difficultatem solvit S. P. Aug. Q. 2 in Josue, ubi dicit, *Humanam fuisse dispositionem, quam fecit populo nuntiari, ut cibaria præparent, tanquam post tres dies memoratum fluvium transituri.*

Potuit enim hoc sicut homo sperare fieri posse, si exploratores celeriter revertissent. Quibus tangentibus intelligitur, quamvis Scriptura tacuerit, ex divina dispositione cetera impleta, ut jam inciperet apud populum glorificari Jesus, et ostendi, quod cum illo Dominus esset, sicut fuerat cum Moyse. Nam et hoc illi dicitur fluvium transituro, sicut scriptum est: « *Et dixit Dominus ad Jesum, in die isto incipiam exaltare te coram omnibus filiis Israel, ut sciant quoniam sicut eram cum Moyse, sic et ero tecum.* » Nec incredibile debet videri, etiam illos cum quibus Deus loquebatur, aliquid ex humana dispositione agere voluisse, in qua sibi Deum tam fiderent esse rectorem, eorumque ex illius a quo regebantur providentia consilia fuisse mutata.

Declarat id S. doctor exemplo Moysis, qui Exod. XVIII statuerat causas populi solus audire; cuius tamen dispositio ex consilio Jethro, Deo approbante, mutata est.

Contra hanc Aug. solutionem urget Lyranus, non videri conveniens, quod Deus permiserit Josue initio sui ducatus sic agere spiritu proprio, ut aliquid præconizaret in toto populo, quod non erat futurum: quia ex hoc crederetur, quod spiritus Dei non esset in eo; atque adeo multum diminuta fuisse ejus auctoritas apud populum, idque initio sui ducatus; cum tamen Deus promisisset eum dirigere in omnibus actibus ¶ 5: *Non dimittam, neque derelinquam te.* Et rursus ¶ 9: *Noli timere, quoniam tecum est Dominus Deus tuus in omnibus, ad quæcumque perrevereris.*

Sed hoc Lyrani ratiocinium Aug. solutionem revertere nequit: nam sicuti hodiendum apud milites non diminuitur auctoritas belli ducis, quamvis hinc et inde, propter improvisum aliquod impedimentum, die a se constituto, expeditionem non incipiat attentare, ita nec in casu positivo auctoritas Josue apud populum diminuta fuisse: quandoquidem Israelitæ facile suspiciari, vel etiam scire potuissent, quod propter improvisum aliquod impedimentum, quod in similibus casibus facile intervenire potest, die, quo destinaverat, Jordanem non transiret: ac proinde nequam erat periculum credendi, quod spiritus Dei non esset in Josue.

Ad id autem, quod additur, scilicet Deum promissose se Josue directurum in actibus ejus, dico id

intelligendum esse de expeditionibus et pugnis, quas contra Chananæos attentatus erat, ut satis evidens est ex verbis ¶ 9, et ex initio ¶ 5, ubi sic ad Josue loquitur: *Nullus poterit vobis resistere cunctis diebus vitæ tuæ: sicut fui cum Moyse, ita ero tecum: non dimittam, neque derelinquam te.* Unde etiam et illo die, quo jam Josue Jordanem trajecturus erat, proprie voluit Deus ostendere, et notum facere Israelitæ, quod esset cum ipso, ut observat S. P. Aug. loco supra citato, et etiam satis liquet ex Vulgata nostra cap. III, 7, ubi dicitur: *Dixitque Dominus ad Josue: Hodie incipiam exaltare te coram omni Israel, ut sciант quod, sicut cum Moyse fui, ita et tecum sim.*

CAP. II et III.

Missi exploratores in urbem Jericho, a Rahab meretrice occultantur; omni familie ejus indemnitate promissa, per fenestram domus ejus fune dimissi, incolumes ad Josue revertuntur. Siccatum miraculo Jordanem, præcedente arca fæderis, transeunt Israelitæ.

QUÆSTIO PRIMA. — AN RAHAB, QUÆ EXCEPIT EXPLORATORES, FUERIT VERE FORNICARIA, AN TANTUM CAUPONARIA.

Cap. II, 1: *Misit igitur Josue... duos viros exploratores... et dixit eis: ite et considerate terram.* Non Chananæam totam, sed proxima loca, per quæ Israelitæ intratur erant. Qui pergentes ingressi sunt domum mulieris meretricis, nomine Rahab. Apposite ita scribit S. P. Aug. Q. 2 in Josue: *Misit exploratores in Jericho, quoniam Jordane trajecto, ipsi proxima civitas occurrebat: illi autem diverterunt ad Rahab mulierem fornicariam.*

Negant quidem rabbini, et cum ipsis Lyranus, Vatablus, Pagninus, Arias Montanus, et nonnulli alii cam fuisse fornicariam; sed nomine meretricis cauponiam vel hospitam intelligunt. Unde Pagninus vertit *cauponariam*, et Paraphrasis chaldaica *hospitariam*.

Hebraica vox est *Zonah*, quæ (testé Estio) derivatur vel a voce aliqua hebraica, quæ significat certam speciem frumenti, et tunc mulierem cibariam, id est cauponiam designat; vel a voce quæ significat *fornicari*, et ita designat meretricem. Econtra Serarius multis probat, vocem *Zonab* non a voce *Zonah*, quæ *fornicari* significat, derivari. Unde

R. Et dico: verisimilis est, Rahab fuisse mereetricem.

Prob. I. Quia ubicumque in Scriptura habetur hebreum *Zonah*, græcum πόρνη, porne, et latinum *meretric*, semper sumitur in malam partem seu pro fornicari, ut patet ex variis locis, puta ex Gen. XXXVIII, 15: *Quam (Thamar) cum vidisset Judas, suspicatus est esse meretricem.* Item Levit. XXI, 14, dicitur de summo sacerdote: *Sordidam et meretricem non accipiet*, scilicet in uxore. Et Isaiae XXIII, 15: *Erit Tyrus sicut caniculum meretricis.* Ergo cum hic in hebreo, græco, et latino habeatur eadem vox, quæ habetur in locis mox citatis, pariter dicendum est, quod sicuti

in jam relatis textibus mulierem fornicariam significat, ita et eamdem hic designet.

Et sane quod vox Hebraica *Zonah* hic proprie dictam meretricem seu fornicariam designet, etiam inde eruitur, quod S. Hieron., qui vir peritissimus fuit in transferenda hebraica Scriptura in latinam, non verterit *cauponariam*, sed *meretricem*; quæ vox clare et sine ulla æquivocatione apud Latinos semper significat mulierem, quæ ex prostitutione sui corporis quæstum facit.

Prob. II. Quia Rahab *meretricem* vocat Apost. ad Heb. XI, 51, et S. Jacobus cap. II, 25.

Prob. III. Ex eo quod non tantum S. P. Aug. loco supra citato, sed et veteres patres græci et latini una mente, unque velut vox Rahab fornicariam seu meretricem appellant. Ita S. Irenæus lib. IV, cap. 57; Origenes Hom. 1 et 3 in Josue; S. Ephrem Serm. 2 de Penitentia; S. Greg. Nazianz. Orat. 16; S. Chrysost. Hom. 3 in Math.; S. Ambros. lib. de Fide, cap. 5; D. Hieron. Epist. ad Pamach.; Theod. Q. 2 in Josue, et alii plures.

Obj. I. cum Lyrano: Ista mulier postea fuit conjuncta in matrimonium ipsi Salmon (ut habetur Matth. I, 5) qui erat princeps nobilioris tribus, scilicet Iudeæ; atqui non est verisimile quod vir amplissimus et tribus Iudeæ nobilissimus duxisset mulierem tam infamem, aut eam quæ aliquando talis fuisse; ergo, etc.

R. Neg. min. Nam omnem infamiam, si in illa cœca gentilitatis nocte aliquam contraxerit, sua ad Deum conversione omnino delevit; et insigni sua in Hebreos exploratores (quorum unus fuit forsitan ipse Salmon) pietate, obsequio ac fide, thorum hujus principis promerita fuit. Sie enim gentilis esse desierat, ita et cum veri Dei cultu castimoniae studium amplexa fuerat: nec major ex illa ante actæ vitæ professione ei adhærebatur infamia, quam quod idola coluisse.

Obj. II. Christus Dominus originem duxit ex mulieris istius progenie: atqui indecorum et christianis contumeliosum videtur, Virginis Filium, virginitatis præconem et auctorem, hominem castissimum, et Dominum sanctissimum ex scorno natum esse; ergo, etc.

R. quod huic argumento pridem occurserit S. Hier. in cap. I Matth., observans in genealogia Salvatoris Scripturam non meminisse sanctorum mulierum, sed tantum illarum, quæ alicujus turpitudinis labe notatae essent: v. g., Thamar, Rahab, Ruth et Bethsabee; ut qui propter peccatoe venerat, de peccatoribus nascens, se omnium peccata delere velle demonstraret. Quam solutionem etiam suppeditant S. Chrysost. Ambros. et alii patres.

Obj. III. Absolum videtur, exploratores illos, viros utique probos et spectatos, ad scortum divertisse. Nam aut scortari cum ea volebant, aut non: si volebant, valde pudenda erat eorum infamia, et intemperans libido, quod ad negotium adeo seruum emissi, tanto in periculo constituti, in hostili urbe,

et in primo statim ingressu ante omnia vellent operam dare fœdæ libidini. Si non, parum tamen prudentes, casti, eautique significantur, qui domum mulieris impudicæ intrant.

R. 1. exploratores facile ignorare potuisse, Rahab esse meretricem; puta quia eo signo, habitu, et specie non erat, qua apud Hebraeos et Ægyptios esse solebant. Unde quomodocum, Gen. XXXVIII, 16, ex eo quod faciem texisset Thamar, eamdem meretricem suspicatus est Judas: ita e contrario, quia tecta non erat Rahab, vel certe cultu aut vultu illo non erat, qui meretricibus, quas vel viderant vel audierant, in usu esse solebat, de ipsa tale nihil suspiciatur sunt.

R. 2. Quamvis novissent esse talem, non ad eam tamen peccandi causa diverterunt; sed quia in urbe illis latendum alicubi erat, nusquam vero latebra commodior esset, quam in ea domo, que habebat e mœlibus exitum, ideo ad eam diverterunt, ut sic, casu quo urgeret necessitas, exilire illinc possent. Nullum itaque hic fuit periculum peccati, quia nempe ipsorum occupatio festinatio, et trepidatio omnem prouersus lasciviam excludebat.

Obj. IV. Vox hebraica *Mazon* significat escam et cibum omnis generis; ergo hebraum *Zonah*, quo appellatur Rahab, significat ciborum paratricem et venditricem, sive hospitalarium.

R. Neg. conseq. Nam ex Prob. I satis liquet, quod verbum illud in Scriptura non soleat significare, nisi mulierem fornicariam seu meretricem. Præterea etiamsi Rahab fuisset hospitalaria, prout eam fuisse dicit Paraphrasis chaldaica supra cit, inde nihil concluditur contra nos: nam in hoc supposito commode dici potest cum Estio et aliis, quod apud gentiles, qui simplicem fornicationem non reputabant esse peccatum, mulieres exercentes cauponariam, simul etiam prostitutione sui corporis questum facerent.

Obj. V. Lib. III Reg. III, 16, ubi dicitur quod venerint duæ mulieres meretrices ad regem Salomonem, in hebræo loco vocis *meretrix* habetur *Zonah*; atqui tamen vox *Zonah* ibidem non significat meretrices proprie dictas seu mulieres fornicarias; ergo, etc.

Prob. min. Quia si illæ mulieres fuissent meretrices proprie dictæ, Salomon non potuisset eas dimittere impunitas; siquidem tales puniendas præcipit lex Deut. XXIII, 17, ubi dicitur: *Non erit meretrix de filiabus Israel, nec scortator de filiis Israel.*

R. Neg. min. Et ad prob. dico quod, licet lex Deuter. prohibeat esse meretrices ac scortatores, tamen inde non sequatur quod omnes tales debuerint puniri poena publica seu per judices: nam et in lege ova prohibentur meretrices, et tamen non omnes puniuntur poena publica, etiamsi tanquam tales a judicibus sepe noscantur. Et revera quod in vet. lege non desuerint saltem privatæ apud Judeos meretrices et scortatores, qui tamea non semper puniebantur poena publica, tametsi ut tales noscerentur, tum ex supra cit. cap. XXI Levit., tum ex historia Jepheth Jud. XI, 1, ac aliis Scripturæ locis satis manifestum videtur.

Inst. Meretrices non solent concipere, nec habere prolem; atqui tamen mulieres quæ accesserunt Salomonem, habebant prolem, de qua coram ipso contendebant, ut patet ex cit. cap. lib. III Reg.; ergo illæ mulieres non erant proprie dictæ meretrices.

R. maj. forte esse veram de illis, que passim multis et cuilibet quotidie adventanti sua corpora prostituant; at id non est verum de istis, que non passim, et multis, sed tantum hinc et inde, ac pateris copiam suorum corporum faciunt: nam et tales perinde ac uxores non raro concipere et parere nullus negat. Ac profunde ex eo, quod prædictæ mulieres laborint prolem, nequaquam evincitur eas non fuisse meretrices.

QUESTIO II. — AN RAHAB HIC GRAVITER PECCAVERIT.

Cap. II, 1: *Nuntiatumque est regi*, quod scilicet Rahab suscepisset exploratores, idque vel eadem die qua advenierunt, ut vult Serarius, vel die sequenti, postquam jam urbem lustraverant, vesperi delati sunt, ut vult Cajetanus.

¶ . 4: *Tollensque mulier viros, abscondit, et ait: Facto venerunt ad me, sed nesciebam unde essent. Calvinus citatus apud Tirinum, vult Rahab hic sepius mentitam fuisse, sed tamen non peccasse: Tremellius et Junius Calvinus assecla, nequidem mentitam illam volunt, sed quasi de aliis, qui ante ad se diverterant, locutam.*

Nihilominus ex ¶ . 4 et 5 nimis manifesta sunt quatuor ejus mendacia, quam ut celari vel excusari queant. Unde S. P. Aug. lib. cont. Mendac., cap. 15 et 17 diserte asserta eam mentitam.

Porro quamvis civibus suis mentita sit quadruplici mendacio, illis graviter perniciose, non ideo tamen graviter peccavit, ut patet ex eo quod subjungat.

¶ . 9: *Novi quod Dominus tradiderit vobis terram. Noverat ex mirabilibus, quæ de Israëlitis passim sparcebantur, et ex illustratione divina: ejus enim fides commendatur ab Apost. ad Heb. XI, 31.*

Irruit in nos terror vester, non naturalis tantum, sed etiam a Deo immissus; quod promissum fuerat Levit. XXVI, 56.

Cum itaque ex Dei revelatione seu instinctu sciret gentem suam a Deo jam proscriptam, et Hebreis traditam terram, certoque ab ipsis capiendam, se ac suos parentes, atque amicos in tuto collocare voluit, fortissima fide ac pietate pro Deo, pro Hebreis, pro parentibus morti se objiciens: qua fide, et pio fortitudinis ac charitatis opere eam fuisse justificatam, docet D. Jacobus cap. II, 25.

P. cur Deus inter agmen Israëlitarum, et arcum illud præcedentem voluerit intercedere spatium duorum millium cubitorum, ut dicitur cap. III, 4.

R. Ob varias rationes. 1. Ut honor ipsi arce, et sacerdotibus ejus, bajulis major deferretur. 2. Ut Deus, qui per arcum designabatur, toti exercitu manifestum faceret, sua solius potentia siccari Jordani alveum, et ingressum in Palæstinam patefieri. Tertiam ex ipso loco Scripturæ jam cit. desumptam, dat S. P.

Aug. Q. 2 in Josue dicens: *De longe jussum est arcum præcedere, ut posset a populo videi: tam grande quippe agmen, si post eam proximum pergeret, non eam vide-ret præire, nec nosset qua sequeretur.*

Cap. IV, jussu divino duodecim lapides e fundo Jordanis ad posterorum memoriam auferuntur, et ponuntur in Galgalis; aliisque duodecim in ipso Jordani alveo, ubi arca steterat, eriguntur: que omnia, cum particularem non contineant difficultatem, sola lectio indigent.

CAPUT V.

Timore percelluntur Chananaei. Circumcisio fit in Galgalis, et Pascha celebratur; deficit manna ubi de fructibus terræ edunt; Angelus Domini appetet Josue.

QUESTIO UNICA. — QUO SENSI MANDET DEUS JOSUE, UT SECUNDO CIRCUMCIDAT FILIOS ISRAEL.

Vers. 2: *Eo tempore ait Dominus ad Josue: Fac tibi cultros lapideos. Aserit Tirinus quod hebraice habebatur: Cultros valde acutos. Sed mihi recte: nam vox hebraica Hurim propriè significat petram, ut habet editio Pagnini correcta per Ariam Montanum. Similiter LXX vertérunt, cultros petrinos.*

Neque novum est accuire petras seu silices, ut pro cultris adhibeantur: unde Indi occidentales, arte acciunt petras, quibus scindunt tanquam ferro. Habet hoc exemplum in Scriptura et mysterium: exemplum, quia Exod. IV Sephora uxor Moysis tulit acutissimam petram, et circumcidit filium: mysterium autem in eo, quod dicitur I Cor. X: *Petra autem erat Christus.* Nam per cultros petrinos ille significabatur, per quem sit in nobis circumcisio non carnis, sed quæ per eam significabatur circumcisio cordis. Unde S. P. Aug. Serm. 141 de Temp.: *Circumcisio siebat ex cultellis petrinis, quia petra erat Christus.* Licet autem hic Josue ex mandato Dei cultris petrinis circumcididerit filios Israel; tamen hoc non obstante, existimat D. Thom. 3 p. q. 70, a. 3, ad 2, quod cultellus lapideus non esset de necessitate circumcisionis. Et ita etiam sentiunt alii plurimi interpres, ut Hugo Victorinus, Abulensis, Serarius, Tirinus, etc. Imo, S. Justinus in Dial. cont. Tryphonem testatur Judeos sua aetate usos cultro ferre.

Et circumcidit secundo filios Israel. Impossibile est eundem hominem secundo circumcidiri. Unde sensus est: Instaura morem circumcidendi, primo inchoatum a patribus vestris, et continuatum perpetuo a posteris usque ad egressam de Ægypto, nunc autem longo tempore in deserto intermissum.

Ad primum autem in terram promissionis ingressum, voluit Deus omnes circumcidiri, ut pio hoc ritu inchoarent possessionem terre illius, et ut statim possent comedere pascha, qui præfixus erat dies de cimus quartus jamjam imminens.

P. quis fuerit vir ille, quem ¶ . 15 vidit Josue stantem contra se, tenentem evaginatum gladium.

R. quod fuerit princeps exercitus Domini seu israeliticæ, ut patet ex ¶ . 14, qui belli cum Chananaeis inchoandi a Deo nuntius veniebat, et adjutor

populi israelitici. Exercitus autem Israel hic videtur appellari exercitus Domini, quia a Deo mittebatur ad faciendam vindictam de iniuritatibus Chananaeorum.

Quod hic fuerit archangelus Michael, communiter censent interpres. Hinc dicitur Danielis X, 21: *Nemo est adjutor meus in omnibus his, nisi Michael PRINCEPS VESTER.*

Cap. VI, narratur eversio urbis Jericho, cujus muri undique corrunt, et incolæ omnes occiduntur, sola Rahab cum suis salva. Reædicator urbis a Josue maledicitur, que maledictio, hic propheticæ predicta impleta fuit III Reg. XVI, 34, ubi legitur quod tempore regis Achab quidam malignus nomine *Hiel de Bethel* jacens fundamenta Jericho, statim perdiderit filium stum primogenitum, nomine *Abiram*: deinde pergens illam reædificare, ex ordine perdidit cæteros usque ad ultimum, nomine *Segub*, quem amisit dum portas urbis locabat. Et sic verificatum est, quod in primogenito fundamenta urbis Jericho jecerit, et in novissimo liberorum suorum portas ejus posuerit, uti hic ¶ . 26 a Josue predictum fuit.

CAPUT VII.

Propter furtum Achan ex spoliis Jerichontinis, seu potius ex anathemate cæditur populus Israel ab Haenibus. Achan sorte deprehensus, jussu Dei lapidatur; et omnis familia, omnisque suppellex ejus flammis absuntur.

QUESTIO PRIMA. — CUR ET QUOMODO PRÆVARICATIONEM UNUS ACHAN DEUS VINDICAVERIT IN ALIIS.

Vers. 1: *Filiæ autem Israel prævaricati sunt... nam Achan... tulit aliquid de anathemate: id est de eo quod destruendum erat in Dei honorem, aut ei consecrandum. Unus Achan id fecerat, illius tamen unus furtum per synedochem adscribitur toti societati, et corpori, puta populo Israel cuius ipse pars erat: ac proinde continetur hic enallage seu permutatio numeri, eo loquendi modo quo dicitur Matth. XXVI de unguento effuso super caput Jesu: *Videntes discipuli indignati sunt, etc.*; cum unus solus Judas id indigne tulerit, Joan. XII. Nisi quis dicere malit, domesticos Achan fuisse particeps sceleris, sive ei operam ferendo in congerendis et occultandis iis, quæ sacrilegio abstulerat, sive facta illius suo assensu approbando.*

¶ . 2: *Cumque mitteret Josue de Jericho viros contra Hai, Oppidum hoc erat Amorrhæorum, et proterea dixerat Josue ¶ . 3: Non ascendet omnis populus, sed duo vel tria millia virorum pergent. Nolebat enim omnem populum frustra vexari contra hostes paucissimos.*

¶ . 5: *Et corruerunt ex eis triginta sex homines.* Furtum unus Achan punit Deus cæde triginta sex hominum, et fuga trium millium. Unde

Quærit S. P. Aug. Q. 8 in Josue, quomodo justè prævaricatio unus in aliis vindicetur; cum in lege dictum sit (Deut. XXIV): *Nec patres pro filiis, nec filios pro*